

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу
Одуд Мар'яни Петрівни «Клініко-лабораторне обґрунтування
раціонального вибору матеріалів базису часткових знімних пластинкових
протезів у хворих з дефектами зубних рядів», представлену на здобуття
наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 –
стоматологія
до спеціалізованої вченої ради Д 61.051.08 при Державному вищому
навчальному закладі «Ужгородський національний університет» МОН
України.**

Актуальність теми. Відомо, що ортопедичне лікування хворих з частковими дефектами зубних рядів різною мірою впливає на органи та тканини порожнини рота. Найбільш вразливим видом ортопедичне лікування залишається знімне протезування. Знімні протези подразнюють слизову оболонку порожнини рота та її нервово-рецепторний апарат, чинять негативний механічний, хіміко-токсичний, сенсibiliзуючий і термоізолюючий вплив та сприяють адгезії патогенних мікроорганізмів, розвитку орального дисбактеріозу і протезного стоматиту. Їх вираженість визначається фізико-хімічними властивостями базису протезу, його конструкцією, терміном користування тощо.

Протягом останніх десятиліть відбувається постійне удосконалення як матеріалів для базису протезу, так і його конструкції. Незважаючи на чисельні дослідження, ці питання і досі не вирішені. Тому, враховуючи широке коло окреслених питань, є необхідність поглибленого вивчення окремих ланок у розвитку негативного впливу базису часткових знімних протезів на слизову оболонку протезного ложа і порожнини рота, у цілому. У цьому зв'язку, завдання підвищення ефективності ортопедичного лікування хворих з дефектами зубних рядів, шляхом обґрунтованого раціонального вибору матеріалу базису часткових знімних пластинкових протезів слід вважати своєчасними і актуальними, що відповідає вимогам сучасної стоматології.

Дисертаційна робота є фрагментом комплексної наукової теми кафедри ортопедичної стоматології Вінницького національного медичного університету

ім. М.І.Пирогова “Розробка та вдосконалення методів діагностики, протоколів комплексного лікування і профілактики хворих з патологією зубощелепної системи” (№0114U001997).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна (з оцінкою змісту дисертації).

Дисертаційне дослідження Одуд М.П. виконано на сучасному науковому рівні. Назва роботи відповідає її змісту. Автором сформульовані конкретні мета і завдання дослідження.

Дисертація присвячена актуальному питанню ортопедичної стоматології, а саме, підвищенню ефективності ортопедичного лікування хворих з дефектами зубних рядів, шляхом обґрунтування раціонального вибору матеріалу базису часткових знімних пластинкових протезів на підставі клініко-лабораторного дослідження. Для вирішення цієї мети поставлено шість завдань: з’ясувати характер змін СОПР, стану гігієни порожнини рота та біофізичних показників ротової рідини у пацієнтів при користуванні частковими знімними пластинковими протезами з акриловими та термопластичними базисами; дослідити їх вплив на проліферативну активність, стан ядерної ДНК клітин букального епітелію та цитологічні показники епітелію слизової оболонки протезного ложа; встановити вплив часткової втрати зубів та знімних пластинкових протезів з різними базисами на якість життя пацієнтів і оцінити ефективність раціонального вибору матеріалу базису знімних пластинкових протезів при незадовільних результатах лікування дефектів зубних рядів.

Наведені в дисертації положення обґрунтовані на підставі сучасних інформативних досліджень. Використані методи дослідження адекватні поставленим меті і задачам дисертаційної роботи та дозволяють отримати вірогідні результати. Дослідження базуються на клінічних, біофізичних, ДНК-цитометричних, цитологічних, соціологічних та статистичних методах. Висновки відображають основний зміст дисертації, сформульовані чітко.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження забезпечені достатньою кількістю клінічного матеріалу. Робота виконана на підставі комплексного обстеження 92 пацієнтів віком 36-60 років, що мають дефекти зубного ряду верхньої або нижньої щелеп та потребують протезування частковими знімними пластинковими протезами. Усі хворі були поділені на три репрезентативні групи: 37 осіб з частковою втратою зубів без корекції, 28 хворих, яким виготовлено ЧЗПП з акриловими базисами і 27 пацієнтів, яким виготовлено ЧЗПП з термопластичними базисами.

При оцінці отриманих даних застосовані об'єктивні критерії та методи варіаційної статистики. Увесь масив отриманих даних оброблено параметричними і непараметричними статистичними методами. Достовірність різниці значень між незалежними кількісними величинами визначено за допомогою критеріїв Стюдента (t) та Вілкоксона. Ретельна статистична обробка фактичного матеріалу переконливо свідчить про достовірність отриманих результатів, а їх обговорення, висновки та практичні рекомендації дозволяють стверджувати про достатній рівень обґрунтованості сформульованих автором наукових положень. Тому представлену дисертаційну роботу слід визнати науково обґрунтованою і практично значимою, що відповідає запитам теоретичної та практичної стоматології.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що автором доповнено наукові дані щодо збільшення негативної дії ЧЗПП з акриловими базисами у порівнянні з термопластичними на стан біосередовища порожнини рота (швидкість слиновиділення, рН, буферну ємність, в'язкість), рівень її гігієни та здоров'я. За результатами ДНК-цитометрії уперше встановлено високу інтенсивність проліферації та оновлення клітин букального епітелію в осіб контрольної групи і відсутність гендерних відмінностей. Доведено, що показники клітинного циклу у пацієнтів з термопластичними базисами ЧЗПП статистично не відрізнялись від групи контролю, в той час як у пацієнтів з акриловими базисами – зміни і порушення фаз клітинного циклу на

молекулярному рівні: достовірне зниження проліферативного потенціалу і стимуляції апоптозу епітеліальних клітин, що є ознаками початку процесу зроговіння. Дістало подальшого розвитку цитологічне дослідження впливу ЧЗПП на склад клітинної популяції епітелію слизової оболонки протезного ложа і встановлені суттєві розлади процесів дозрівання епітеліальних клітин та їх розбалансування при користуванні акриловими ЧЗПП. Дисертантом уперше проведена порівняльна оцінка впливу часткової адентії та ЧЗПП з акриловими і термопластичними базисами на різні сфери якості життя пацієнтів: можливість пережовувати їжу, спілкуватися з людьми, виконувати повсякденні обов'язки та доведено перевагу останніх. Автором розроблені покази до повторного протезування пацієнтів ЧЗПП з базисами із термопластичних пластмас при неефективності застосування акрилових протягом 1 року. Заміна акрилових базисів на термопластичні сприяла ефективності ортопедичного лікування у 85,7% обстежених: усуненню хронічного запального процесу в області слизової оболонки протезного ложа у 57,1% хворих та повному зникненню кератотичних змін – у 28,6%.

Практичне значення отриманих результатів полягає у впровадженні в клініку рекомендацій щодо раціонального вибору матеріалу базису ЧЗПП у пацієнтів з частковими дефектами зубних рядів та показів до повторного протезування за допомогою термопластичних базисів, що включали оцінку клінічного стану СОПР пацієнта, показників апоптозу та проліферативного потенціалу клітин букального епітелію, змін біосередовища порожнини рота та балансу плоских епітеліальних клітин в цитограмах і урахування негативного впливу на різні аспекти якості життя.

Оцінка змісту роботи. Дисертаційна робота Одуд М.П. побудована за традиційною схемою, викладена літературною українською мовою на 182 сторінках друкованого тексту, з яких 151 сторінок основного тексту, складається з анотації, вступу, огляду літератури, матеріалів і методів досліджень, п'яти розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів, висновків,

практичних рекомендацій, списку використаних джерел, який включає 179 найменувань (67 написаних кирилицею та 112 – латиницею), 9 додатків. Робота ілюстрована 21 таблицею, 37 рисунками.

Вступ дисертації написаний відповідно до рубрик, регламентованих ДАК України. У ньому висвітлено актуальність дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, обґрунтовані необхідність проведення наукової роботи, мета та шляхи її вирішення, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна отриманих результатів та їх практична цінність. Наведений особистий внесок здобувача і результати апробації дисертації. Завдання дослідження аргументовані та адекватні поставленій меті.

Зауважень до вступу немає.

Розділ перший, присвячений огляду літератури, складається з чотирьох підрозділів та викладений на 19 сторінках.

У першому підрозділі представлені данні літератури щодо сучасних поглядів на взаємодію часткових знімних пластинкових протезів, виготовлених з термопластичних і акрилових пластмас з тканинами протезного ложа пацієнтів. Показано, що знімні протези з акрилових пластмас, поряд з високими естетичними, функціональними властивостями та технологічністю, мають низку недоліків, зокрема шкідливу (токсичну та алергічну) дію на слизову оболонку протезного ложа і фізіологічні процеси, що протікають у порожнині рота. Засвідчено позитивні властивості термопластів, що дозволяють лікарю-стоматологу розширити покази до виготовлення ортопедичних конструкцій при заміщенні часткових дефектів зубних рядів. На основі аналізу даних літератури автор приходить до висновку про необхідність проведення порівняльної оцінки ефективності застосування термопластичних і акрилових пластмас на основі сучасних досліджень.

У другому підрозділі достатньо вичерпно наведений і розкритий характер змін слизової оболонки протезного ложа у пацієнтів, які користуються частковими знімними пластинковими протезами за даними вітчизняних і

зарубіжних авторів та стоматологічних шкіл. За підсумком автора лише поодинокі дослідження, переважно експериментальні, присвячено вивченню методу ДНК-цитометрії букального епітелію при стоматологічній патології. Проте, саме ДНК цитометрія є одним із основних методів визначення цитотоксичності нових ортопедичних матеріалів, яка дозволяє вивчити на субклітинному рівні ознаки пошкодження клітин, що спонукає до їх подальшого вивчення.

Третій підрозділ висвітлює токсичність акрилових базисів зубних протезів, практично є продовження підрозділу 1.2. Автором проведений ретельний аналіз експериментальних і клінічних наукових досліджень щодо токсичної дії акрилових пластмас, що спричиняє розвиток протезного стоматиту. На думку автора важливим аспектом залишається використання сучасних методів дослідження, які допоможуть виявити ранні зміни і зрушення епітелію на молекулярному рівні та встановити негативні наслідки застосування ЧЗПП у доклінічному періоді.

У четвертому підрозділі відмічається, що часткова адентія і користування знімними пластинковими протезами впливає не тільки на фізичний стан людини, а й на психологію його поведінки, емоційні реакції, змінюючи його місце та роль у соціальному житті. Проведений аналіз опитувальників, що застосовуються в ортопедичних хворих. Наведені дані літератури вказують на необхідність впровадження у клінічну практику скорочені версії, такі як, ОНП-14.

В цілому огляд літератури достатньо інформативний, всебічно висвітлює обраний напрямок дослідження, написаний чітко і послідовно. Здобувач критично оцінює роботи авторів, називає ті питання, що залишилися невирішеними і резюмує необхідність проведення даних досліджень. Обґрунтовано доцільність проведення поглиблених досліджень з метою підвищити ефективності ортопедичного лікування хворих за допомогою ЧЗПП.

Зауваження: підрозділи 1.2. і 1.3. доцільно було б об'єднати в один.

В розділі «**Матеріали і методи дослідження**», що рубрикований на 6 підрозділів, представлена загальна клінічна характеристика обстежених ортопедичних хворих і застосованих методик дослідження.

У підрозділі 2.1. наведені клінічні та рентгенологічні методи дослідження хворих з частковими дефектами зубних рядів, оцінювання стану твердих тканин зубів і тканин пародонта, визначення виду прикусу та наявності травматичної оклюзії. Представлена клінічна оцінка стану слизової оболонки порожнини рота і протезного ложа. У другому підрозділі наведені методи біофізичного дослідження ротової рідини та визначення гігієни порожнини рота. Описані методики визначення рН ротової рідини за допомогою рН-метра, буферної ємності за методом Krasse, в'язкості за допомогою віскозиметра Освальда та швидкості слиновиділення. Представлена методика оцінки гігієнічного стану ротової порожнини за допомогою спрощеного індексу Green-Vermilion, а також методика вивчення гігієни порожнини рота та оцінки її здоров'я за індексом слизово-зубного нальоту – mucosalplaquescore (MPS).

До здобутків автора можна віднести впроваджену методику дослідження вмісту ДНК в ядрах клітин букального епітелію людини за допомогою проточної цитометрії, що наведена в підрозділі 2.3. Цитологічне дослідження епітелію протезного ложа та його оцінка за рекомендацією Банченко Г.В. и соав. представлені в підрозділі 2.4.

І, нарешті, в підрозділі 2.5. наведена методика оцінки якості життя пацієнтів за опитувальником ОНІР-14. Останній підрозділ 2.6. надає інформацію щодо методів статистичного аналізу отриманих результатів, які дозволили більш переконливо представити отримані результати.

Використані методи дослідження сучасні та інформативні і забезпечують високий рівень достовірності отриманих даних та дозволяють оцінити проблему, що досліджує автор.

Розділ викладений на 17 сторінках, ілюстрований 1 таблицею і 8 рисунками. Принципових зауважень немає.

Третій розділ «Результати клінічних та біофізичних досліджень пацієнтів з дефектами зубних рядів та при використанні часткових знімних пластинкових протезів з різних видів пластмас» викладений на 16 сторінках, складається з двох підрозділів. Це один з основних розділів власних досліджень.

В першому підрозділі автором дисертаційного дослідження проведений всебічний аналіз результатів клінічного обстеження пацієнтів і виявлено різну ефективність ортопедичного лікування. Встановлено, що при користуванні ЧЗПП з акриловими базисами протягом півроку відбувається розвиток протезного стоматиту у вигляді хронічного дифузного катарального запалення у 32,1% хворих, з термопластичними – протезного стоматиту у вигляді обмеженої форми процесу у 7,4% пацієнтів. Через 1 рік у пацієнтів з термопластичними ЧЗПП не виявлено ураження СОПР, а з акриловими ЧЗПП діагностовано протезний стоматит у 25,0% хворих: дифузну форму хронічного катарального запалення в 17,9% спостережень і початкову форму кератотичних змін – в 7,1%. Клінічна ефективність застосування ЧЗПП з акриловими базисами протягом півроку склала 67,9%, з термопластичними – 92,6%, через 1 рік – відповідно 75 і 100%. В даному підрозділі наведені приклади протезного стоматиту.

Представлений матеріал дослідження в другому підрозділі доводить, що ортопедичне лікування хворих за допомогою ЧЗПП з акриловими базисами протягом року супроводжувалось достовірним зниженням швидкості виділення слини, підвищення її в'язкості на фоні зсуву рН середовища в кислу сторону та нездатності ротової рідини до нейтралізації кислот і лугів за рахунок взаємодії буферних систем, що сприяло вірогідному погіршенню гігієнічного стану порожнини рота. На думку автора, це обумовлено негативним впливом акрилових пластмас на біосередовище порожнини рота, що сприяє патологічним змінам слизової оболонки порожнини рота та розвитку протезних стоматитів. Одержані результати визначення індексу слизово-зубного нальоту (MPS) підтвердили це припущення. Зміни біофізичних параметрів середовища порожнини рота, що встановлені при користуванні ЧЗПП з термопластичними

базисами протягом півроку, зникали через рік після ортопедичного лікування.

Розділ ілюстрований 5 рисунками і 3 таблицями, відрізняється ретельним аналізом, що сприяє чіткому уявленню про стан порожнини рота та її гігієни під дією акрилових і термопластичних ЧЗПП.

Зауважень до розділу немає.

Цікавим та інформативним є проведений в **Розділі 4** аналіз показників клітинного циклу букального епітелію у пацієнтів, що користуються частковими знімними пластинковими протезами з акриловими та термопластичними базисами. За результатами ДНК-цитометрії автором доведено високу інтенсивність проліферації та оновлення клітин букального епітелію в осіб контрольної групи та не виявлено гендерних відмінностей. Порівняння результатів дослідження пацієнтів, що користувались ЧЗПП з термопластичними базисами, не виявило статистично значимої різниці відносно групи контролю. На відміну від цієї групи, у пацієнтів з акриловими базисами ЧЗПП встановлено зниження проліферативного потенціалу і стимуляція апоптозу епітеліальних клітин, що, за ствердженням автора, є ознаками початку процесу зроговіння на молекулярному рівні та дає можливість діагностувати розвиток кератотичних уражень СОПР у доклінічному періоді. Це, безумовно, є найсуттєвим здобутком дисертанта.

Розділ викладений на 16 сторінках, відрізняється переконливими даними, добре ілюстрований 9 рисунками і 4 таблицями, які доповнюють текст, роблять вірогідними усі висновки і положення цього розділу дисертації. Слід зазначити, що матеріал розділу 4 широко представлений в публікаціях.

Зауважень немає.

Вагомим є проведений дисертантом в **п'ятому розділі** аналіз цитологічних особливостей епітелію слизової оболонки протезного ложа в ортопедичних хворих при застосуванні різних матеріалів базисів часткових знімних пластинкових протезів. Встановлено, що користування акриловими ЧЗПП протягом півроку сприяло суттєвим розладам процесів дозрівання клітинної популяції епітелію протезного

ложа та їх розбалансування, які поглиблювались до 1 року спостереження. Отримані результати (поява клітин 3-ої стадії трансформації і виражене мікробне контамінування на фоні достовірного збільшення зрілих епітеліоцитів та ІДК), за оцінкою дисертанта, свідчили про розвиток хронічного запального і кератотичного процесу. Послідовне покращення показників цитограм у пацієнтів з термопластичними ЧЗПП засвідчувало відсутність негативної дії термопластичних пластмас на стан слизової оболонки протезного ложа.

У цілому розділ 5 викладений інформативно на 14 сторінках, ілюстрований 10 рисунками і 2 таблицями, що наочно доповнюють текст дисертаційної роботи.

Зауважень до розділу немає.

В шостому розділі дисертант наводить результати оцінки якості свого життя пацієнтами з дефектами зубних рядів та при користуванні частковими знімними пластинковими протезами з акриловими та термопластичними базисами за допомогою опитувальника ОНІР-14. Участь пацієнтів в оцінці свого психологічного стану у зв'язку з відсутністю зубів та користуванням ЧЗПП дозволила автору виявити суттєвий негативний вплив на різні аспекти життя суспільно-емоційного характеру, що може сприяти створення передумов для зниження комплаєнсу хворих. Серед різних сфер соціальної та психологічної діяльності у структурі впливу стоматологічного здоров'я на характер спілкування та стосунків з людьми переважали проблеми незручного становища, утруднення при вимові слів та роздратований стан, які суттєво покращувались після проведення ортопедичного лікування незалежно від матеріалу базису протеза. В меншій мірі це впливало на оцінку якості свого повсякденного життя, виконання професійних обов'язків та відпочинку. У питаннях впливу ЧЗПП з акриловими базисами на слизову оболонку порожнини рота переважали відчуття болю більш ніж в 4 рази у порівнянні з термопластичними, утруднення під час приймання їжі – в 2 рази. Перевага термопластичних базисів ЧЗПП у порівнянні з акриловими підтверджена результатами тестування через 1 рік

користування ними: більше половини хворих з термопластичними ЧЗПП оцінили особисте життя як "добре", в той час як з акриловими ЧЗПП – лише одна третина.

Розділ викладений на 10 сторінках. 3 таблиці і 1 рисунок доповнюють текст цього розділу. Принципових зауважень немає.

Сьомий розділ присвячений результатам дослідження ефективності раціонального вибору матеріалу базису ЧЗПП у хворих при незадовільних результатах ортопедичного лікування дефектів зубних рядів. Наведені показники в даному розділі є об'єктивним свідченням позитивного впливу заміни матеріалу акрилового базису пластинкового протезу на термопластичний. При цьому ефективність повторного ортопедичного лікування пацієнтів за допомогою ЧЗПП з термопластичними базисами встановлена у 85,7% обстежених: усунення хронічного запального процесу в ділянці слизової оболонки протезного ложа у 57,1% хворих та повне зникнення кератотичних змін – у 28,6%. Це підтверджувалось достовірним поліпшенням рН, буферної ємності і в'язкості ротової рідини, інтенсивності слиновиділення та стану гігієни ротової порожнини, нормалізацією показників клітинного циклу букального епітелію і балансу епітеліоцитів та покращенням якості життя пацієнтів.

Розділ також об'ємний та інформативний, його матеріал викладений на 15 сторінках і наочно ілюстрований 4 рисунками і 8 таблицями та відрізняється детальним обґрунтуванням адекватного вибору базису протезу при повторному протезуванні.

Принципових зауважень немає.

Розділ “Аналіз та узагальнення отриманих результатів” викладений на 12 сторінках. У стислій формі представлена підсумкова оцінка усієї роботи, яка свідчить про наукову ерудицію автора. Розділ має аналітичний характер. Дисертант аргументовано, порівнюючи із відомими показниками досліджень інших науковців, наводить результати виконаних ним досліджень і наочно резюмує наукову і практичну значимість дисертації.

Висновки, у кількості 6, базуються на отриманому фактичному матеріалі роботи, переконливі, аргументовані, повністю відповідають меті та поставленим завданням, не викликають сумніву щодо достовірності. У висновках наведені кількісні показники досліджень, що наочно демонструють отримані результати наукової роботи. Практичні рекомендації, котрі пропонуються автором для впровадження в клінічну практику, конкретні і зрозумілі для практичних лікарів.

Зауваження. Для більш широкого впровадження розроблених рекомендацій у практичну охорону здоров'я бажано видати інформаційний лист.

Значення для науки і практики, шляхи використання результатів дослідження.

Дисертаційній роботі Одуд М.П. «Клініко-лабораторне обґрунтування раціонального вибору матеріалів базису часткових знімних пластинкових протезів у хворих з дефектами зубних рядів» притаманний високий науково-методичний рівень.

Проведене дослідження показало, що дисертант теоретично обґрунтовує необхідність впровадження в клінічну практику рекомендації щодо раціонального вибору матеріалу базису ЧЗПП у пацієнтів з частковими дефектами зубних рядів: віддавати перевагу термопластичним пластмасам, які дадуть можливість уникнути негативних наслідків ортопедичного лікування. Висвітлює ефективність користування термопластичними базисами ЧЗПП у порівнянні з акриловими. При неефективності застосування акрилових ЧЗПП протягом 1 року теоретично обґрунтовані та розроблені покази до повторного протезування за допомогою термопластичних базисів, що включали оцінку клінічного стану СОПР пацієнтів, показників апоптозу та проліферативного потенціалу клітин букального епітелію при ДНК-цитометрії, змін середовища порожнини рота та балансу плоских епітеліальних клітин в цитограмах і урахування негативного впливу на різні аспекти якості життя за опитувальником ОНІР-14.

Оцінку ефективності повторного протезування за допомогою термопластичних базисів дисертант проводив за об'єктивними клінічними, біофізичними, цитометричними, цитологічними, соціологічними та статистичними показниками досліджень. Розпрацьовані покази до повторного протезування, що спрямовані на покращення ортопедичного лікування хворих, можуть бути використані у практичній роботі стоматологічних установ різного рівня.

Основні наукові та практичні положення дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес кафедр ортопедичної, терапевтичної і дитячої стоматології Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова, кафедрах ортопедичної і терапевтичної стоматології ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет", кафедрах ортопедичної стоматології та стоматології ННІ післядипломної освіти ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського" та у клінічну практику університетської клініки ДВНЗ "Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського".

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях (ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації). Основні наукові положення та результати проведених автором роботи досліджень у повному обсязі викладено у 10 друкованих працях, з яких 6 – у наукових фахових виданнях, рекомендованих ДАК МОН України, у тому числі 4 – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз, з яких 1 – у виданні, що індексується Web of Science та 4 тези у збірниках науково-практичних конференцій. При цьому виконані всі вимоги ДАК України до рівня і кількості публікацій результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук. Подані наукові праці ідентичні щодо змісту автореферату й основних положень дисертаційної роботи. Основні положення дисертаційної роботи доповідалися й обговорювалися на 4 міжнародних науково-практичних конференціях.

Автореферат викладений на 21 сторінці і містить усі розділи згідно вимогам ДАК України. Зміст автореферату й основних положень дисертації повністю ідентичні.

Недоліки дисертації та автореферату щодо їх змісту і оформлення.

Зауваження, що виникли при рецензуванні дисертації не мають принципового значення і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Взагалі дисертаційна робота і автореферат викладені грамотною українською мовою, відрізняються гарним оформленням, змістовністю. Проведений об'єм досліджень всебічно охоплює вивчаєму проблему. Всі розділи дисертації вдало ілюстровані таблицями і рисунками. Використані літературні джерела є сучасними та інформативними.

Під час рецензування дисертаційної роботи до автора виникли запитання:

1. На Вашу думку, чому, незважаючи на численні дослідження щодо негативної дії акрилових пластмас на СОПР, лікарі-стоматологи віддають їм перевагу при виборі базису ЧЗПП?
2. Чому Ви обрали метод ДНК- цитометрії для оцінки ефективності ортопедичного лікування хворих за допомогою ЧЗПП? Які переваги даного методу дослідження?
3. Якщо в умовах практичної охорони здоров'я неможливо виконати ДНК-цитометрію, чи достатньо результатів інших методів дослідження для визначення показів до повторного протезування за допомогою термопластичних базисів?

Висновок

Дисертаційна робота Одуд М.П. «Клініко-лабораторне обґрунтування раціонального вибору матеріалів базису часткових знімних пластинкових протезів у хворих з дефектами зубних рядів » є закінченим науковим до-

слідженням, присвяченим вирішенню актуальної наукової задачі – підвищенню ефективності ортопедичного лікування хворих з дефектами зубних рядів, шляхом обґрунтування раціонального вибору матеріалу базису часткових знімних пластинкових протезів на підставі клініко-лабораторного дослідження. За своєю актуальністю, метою і завданням дослідження, достовірністю і обґрунтованістю отриманих результатів дослідження, висновків і практичному значенню дисертація Одуд М.П. відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 24 липня 2013 за № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів № 656 від 10.08.2015 року та № 1159 від 30.12.2015 року), а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 - стоматологія.

Офіційний опонент,

Професор кафедри терапевтичної стоматології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
МОН України,
доктор медичних наук, професор

Кулігіна В.М.

Кулігіна В.М.

*Відкрити офіційного опонента
написав у спец.разу 18.11.2015р.*

*Вчений секретар
Д. мед. н., професор*

В.В. Кулігіна